

BOEKBESPREKINGEN

Victor Blom: *CONTROLE PERMANENT ET ANALYSE DES COMPTES D'UNE ENTREPRISE INDUSTRIELLE*

Uitg. Institut de Documentation, Bruxelles

door Prof. L. van Kampen Jr.

Het geschrift is de uitwerking van een praeadvies van januari 1957 voor het Institut des reviseurs d'entreprises.

Na de reorganisatie (of moeten we zeggen organisatie?) van het accountantsberoep in België, enkele jaren geleden, werd de opleiding serieus ter hand genomen. Er ontstond daardoor behoefte aan litteratuur, welke in korte tijd in betrekkelijk ruime mate verscheen. Bij het beoordelen van die litteratuur moet men met het feit rekening houden dat zij als het het ware uit het niet is ontstaan. Kenmerken van geleidelijke groei ontbreken. De bronnen zijn de eigen ervaring en de litteratuur uit het buitenland, doch de bezonkenheid en door-denkning ontbreekt. In de Waalse litteratuur zijn Franse en Amerikaanse bronnen aantoonbaar, terwijl in de Vlaamse litteratuur de Nederlandse invloed onmiskenbaar is. In het onderhavige werkje in de Franse taal, is van Nederlandse invloed nauwelijks iets te be-spreken.

De schrijver heeft de bedoeling speciaal te behandelen een bedrijf in de metaalbranche, een „entreprise métallurgique”, doch behalve in deze mededeling en in het gebruik van de woorden métallurgie, sidérurgie en de vermelding van de Kolen- en Staalgemeenschap, zijn er geen aanwijzingen waarom de schrijver deze beperking nodig had. De inhoud van het werkje is volkomen algemeen en toepasselijk op elk ander soort van fabriek. Evenwel blijkt herhaaldelijk dat hij een groot bedrijf, een concern, op het oog heeft, bestaande uit een hoofdkantoor met op verschillende plaatsen, ook in het buitenland, gevestigde fabrieken, doch op de bijzondere aspecten welke dit voor de controle heeft wordt niet expliciet ingegaan, waaruit blijkt dat de betreffende problematiek nog niet tot volledige bewustwording ge-komen is.

Uitvoerige aandacht besteedt schrijver aan het onderzoek van de organisatie en aan het eerste onderzoek van de cijfers. Wanneer ik zeg „uitvoerig”, dan moet dit gezien worden binnen het kader van het werkje, want het gaat nauwelijks verder dan een opsomming. Een motivering vindt men slechts zelden. Het boekje bevat slechts 82 pagina's tekst.

Aandacht wordt besteed aan de statuten, het doel, het kapitaal, de leningen, de deel-nemingen, de fabricatietechniek, de installaties (aard, capaciteit) gebruikte grondstoffen, in- en verkoopmarkten, afspraken met collega's, staatsingrijpen, budget, kostprijs, statistiek, bevelvoering, mechanisatie, functiescheiding, verhouding tot de afdelingen en filialen, de functionering van de centrale controledienst, rekeningschema, interne controle, interne berichtgeving. Aandacht wordt besteed aan de contacten met de directeurs der fabrieken, met de technici, met de chef van de administratie.

Relatief uitvoerig wordt ingegaan op de eerste studie van de balans en winst- en verlies-rekening: indeling, waardering, afschrijvingen, benaderingen, herwaarderingen (in België na de grote devaluaties toegestaan) en voorzieningen voor assurantie eigen risico, latente reserves; in het algemeen wat de Amerikaan zou noemen: de accounting principles. Bij de analyse speelt de vergelijking met „exercices antérieurs” een grote rol. Voorts het budget, de capaciteit, de brutowinstmarges, de verschillende vaste kosten. Wijze van opstelling der geconsolideerde balans. Opstellen van de ratio's (een systeem van vergelijking met het gemiddeld bedrijf of het bedrijfstype).

Wanneer de accountant overgaat tot de „pointages” zal hij nauwkeurig contact opnemen met de centrale controledienst, wier rapporten uitvoerig besproken zullen worden, terwijl de accountant hier en daar steekproeven neemt: verifications, pointages, sondages. Het permanente karakter van de controleopdracht impliceert dat de accountant op de duur het gehele bedrijf doorneemt.

Afzonderlijke hoofdstukken worden gewijd aan de controle bij de fabrieken. Daar krijgen de magazijnen een beurt, het onderhoud, de aankoop van grondstoffen en ook de kostprijs, welke wordt gedefinieerd als „couts prédéterminés”, interne verrekenprijzen, inventarisaties.

In het hoofdstuk over de controle van de verkoop worden wel besproken de organisatie van de verkoop, intern en extern, de verkoopkosten, de kortingen, de facturering, de prijs, de statistiek, het verkoopbudget, de trend, doch niet de kwantitatieve samenhang met de productie en de voorraad.

Wanneer we na deze opsomming moeten komen tot een beoordeling dan moeten we constateren dat we er nagenoeg niets in vinden wat in Nederland onder controleleer wordt

verstaan. Van de theorie van de techniek noch van de grondslagen van de controleleer vinden we ook maar iets.

De onderwerpen die het boek behandelt, vallen evenwel voor het overgrote deel in een hoofdstuk van de controleleer dat in Nederland wat stiefmoederlijk bedeed wordt, nl. de werkzaamheden die de accountant verrichten moet bij de aanvang van de controle: de bestudering van het bedrijf in al zijn facetten. Kennelijk gaat schrijver bij zijn controlewerkzaamheden tewerk volgens het analytische controlesysteem (een begrip dat in de bedrijfs-economische encyclopedie nog niet voorkomt) in tegenstelling tot het in Nederland alleen gedoeerde synthetische controlesysteem. Na een eerste indruk, die teleurstellend is, blijkt het boekje toch nuttige aanwijzingen te bevatten.

Wanneer ik dit boekje lees krijg ik de indruk, dat de schrijver van het door hem gecontroleerde bedrijf ontzaggelijk veel weet en dat men hem bij zijn controlewerkzaamheden niet voor de gek zal kunnen houden.

„TIEN JAAR SPEURWERK" DOOR DE STICHTING VOOR ECONOMISCH ONDERZOEK DER UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM 1949-1959

H. E. Stenfert Kroese N.V., Leiden

door Prof. Dr. L. M. Koyck

Op 14 februari 1949 werd de Stichting voor Economisch Onderzoek der Universiteit van Amsterdam opgericht.

Het was een goede gedachte van het directorium om ter gelegenheid van de tiende verjaardag van deze Stichting een boekje te doen verschijnen, waarin een beeld wordt gegeven van het werk dat in de afgelopen periode is verricht.

De oprichting der Stichting deed een lang gekoesterde wens van de Faculteit der Economische Wetenschappen in vervulling gaan. Een economische faculteit is niet meer goed denkbaar zonder een instituut voor wetenschappelijke research. De brug tussen theorie en praktijk, het aanwenden van theoretische leerstellingen en methodieken op de uit de praktijk van het economisch leven naar voren komende problemen, vereist een grondige bestudering van feitelijke gegevens. De verzameling, bewerking en interpretatie van dit empirische materiaal is een omvangrijke en tijdrovende bezigheid, die in vele gevallen het best in groepsverband kan worden verricht. Hiervoor is een instelling nodig die over een gevarieerde staf van wetenschappelijk geschoolde medewerkers en ruime materiële hulpmiddelen dient te beschikken.

In de aangekondigde publicatie worden de grondgedachten, die de Faculteit tot oprichting van de Stichting hebben doen besluiten, gememoreerd. Daarna volgt een uiteenzetting over de financiële opzet en de organisatorische structuur. Vooral van belang voor hen, die geïnteresseerd zijn in de organisatie van het economisch onderzoekingswerk, zijn de mededelingen die verstrekt worden over de wijzigingen in de organisatie die op grond van de ervaring in de afgelopen periode zijn aangebracht.

In de taak van de Stichting hebben deze wijzigingen geen verandering gebracht. Van den beginne af hebben twee doeleinden op de voorgrond gestaan: het dienen van de wetenschap - en daarmee indirect en in veel gevallen ook direct van de praktijk - en het bijdragen tot de vorming van de studenten. Het karakter van opleidingsinstituut stelt speciale, en zeker geen eenvoudige eisen aan de organisatie van de Stichting.

Het boekje geeft een duidelijk overzicht van de in de afgelegde tien jaren verrichte onderzoekingen. Deze onderzoekingen beslaan een breed terrein der economische wetenschappen. Zij hebben zowel betrekking op de gebieden der sociale economie als op die der bedrijfseconomie.

Met behulp van een aantal voorbeelden wordt duidelijk gemaakt dat voor de verzameling van het voor een onderzoek benodigde empirische materiaal diverse methoden worden toegepast, zodat de medewerkers, wat dit onderdeel van het economisch onderzoek betreft, een brede ervaring verkrijgen.

Een lijst van verschenen publikaties is aan het einde van de brochure opgenomen.

Zoals in de aanvang van deze aankondiging reeds werd gezegd, achten wij het een gelukkige gedachte de bezinning op de afgelegde weg in deze vorm vast te leggen. Dit opende de mogelijkheid in ruimere kring inzicht te geven in het werk van de Stichting en op deze wijze belangstelling te wekken voor het economisch onderzoekingswerk in het algemeen.